

بررسی مقایسه ای میزان افسردگی، اضطراب و استرس دانش آموزان مقطع متوسطه در شهر استان بوکان

امیر شریفیان^۱ و ارسلان شریفیان^۲

ا.ک.ا. روانشناس علوم تربیتی، بوکان.

د.ا.ک.ا. روانشناس راهنمایی و مشاور، معاون پرورشی و تربیت بدنی آموزش و پرورش، بوکان.

چکیده

هدف پژوهش عبارت است از بررسی مقایسه ای میزان افسردگی، اضطراب و استرس دانش آموزان مقطع متوسطه در شهر استان بوکان بود. پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ نحوه جمع آوری داده‌ها، پژوهشی توصیفی است. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه دانش آموزان پسر و دختر مقطع متوسطه یک شهرستان بوکان می‌باشد که در سال تحصیلی ۱۴۰۰ مشغول به تحصیل بودند. نمونه مورد مطالعه در این پژوهش، با توجه به جامعه تحت بررسی با استفاده از فرمول کوکران و نمونه گیری خوشه ای حدود ۱۰۰ نفر تعیین گردید. مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس لویندا (۱۹۹۵) ساخته شده است. این مقیاس ابزار پژوهش استفاده شده است. مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس توسط لویندا (۱۹۹۵) ساخته شده است. این مقیاس ۲۱ ماده دارد. شیوه به منظور تجزیه و تحلیل اطلاعات در این تحقیق از روش‌های آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار و روشهای آمار استنباطی آنالیز واریانس یک طرفه استفاده گردید. یافته‌های تحقیق نشان داد که میزان افسردگی، اضطراب و استرس دانش آموزان مقطع متوسطه در شهر استان بوکان متفاوت بوده است و فرضیه‌های پژوهش تایید گردیده است.

واژه‌های کلیدی: افسردگی، اضطراب، استرس، دانش آموزان بوکان

بیان مسئله

انسان عصر جدید، همواره با سختی‌ها و دگرگونی‌های مختلفی مواجه بوده است. در این عصر با وجود پیشرفت‌های عظیم که در عرصه علم و تکنولوژی به دست آورده، اما کمک شایانی به اوضاع و احوال روانی خود نکرده است. در اصل می‌توان گفت، پیشرفت جوامع منجر به عدم آرامش و عدم احساس امنیت و ایجاد استرس برای انسان شده است و نتیجه‌ای معکوس را در پی داشته است که باعث به خطر افتادن سلامتی و بهداشت روانی وی شده است (شاملو، ۱۳۷۴). نوجوانی اغلب به عنوان دوره‌هایی از فشار روانی و طغیان به تصویر کشیده شده است. تحقیقات متعددی نشان داده است که فشار روانی از اوان کودکی شروع شده و تکرار این فشارها می‌تواند منجر به ایجاد بیماری روان تنی در کودکی و طغیان آن به صورت رفتارهای نا بهنجاری، افسردگی، استرس، اضطراب مزمن در دوران نوجوانی گردد (وارن استنتون، ۱۹۹۲).

مطالعات نشان داده است که احساس تنش و فشار روانی در نوجوانان با وقایع استرس‌زای طبیعی نظیر روابط و ارتباطات خانوادگی، نزاع با والدین و معلمین، عزت نفس جسمی، تحصیلی و اجتماعی و مهاجرت ارتباط دارد (لوپس، ۱۹۸۴). با وجود تحقیقات فراوان در خصوص علل مشکلات روانی نوجوانان از جمله استرس، افسردگی و اضطراب در کشور، شناخت بسیار اندکی در باره عوامل فشار روانی و شدت فراوانی آن از دیدگاه این افراد وجود دارد. با توجه به اینکه حدود یک سوم جمعیت کشور ما را نوجوانان تشکیل می‌دهند، توجه به بهداشت روانی در این گروه سنی نقش مهمی در کاهش مشکلات اجتماعی جامعه دارد.

آمار اختلالات عصبی-روانی در دنیا افزایش یافته و سهم قابل توجهی از بیماری‌ها را به خود اختصاص داده است. طبق گزارش سازمان بهداشت جهانی اختلالات عصبی روانی مسئول ۳۳ درصد از سال‌های سپری شده با ناتوانی است و پیش بینی شده که تا سال ۲۰۲۰ اختلالات خلقی، دومین عامل ناتوانی در دنیا خواهد بود (لوپز، ۱۹۹۷). از نظر روان پزشکی، اضطراب نوعی ناآرامی، احساس خطر و ترس ناخوش آیند و منتشر است که منبع آن قابل شناسایی نبوده و با تغییرات جسمانی مانند تپش قلب، سردرد و تنگی نفس همراه است (لشکری پور، ۲۰۰۷). اضطراب، ریشه در شخصیت فرد دارد و پاسخی به تهدید ناشناخته و نامشخص است، ترسی که فرد در کودکی آن را در خود درونی نموده است و در موقعیت‌های مختلف آن را بروز می‌دهد (نظری، ۲۰۰۷). روش‌های آموزشی و تربیتی سخت گیرانه، انعطاف ناپذیری و ایجاد حس حقارت و ناتوانی در فرد زمینه‌های ایجاد اضطراب را فراهم می‌کند (لشکری پور، ۲۰۰۷).

نوجوانی، مرحله‌ی مهمی در تکامل روانی و اجتماعی فرد است. پدیده‌ی بلوغ و بحران‌های خاص در این دوره، احساس سردرگمی و کاهش عزت نفس، این مرحله از عمر را از نظر سلامت روانی برجسته تر ساخته است (نظری، ۲۰۰۷). اختلالات اضطرابی رایج‌ترین اختلالات روان‌شناختی در دوران نوجوانی محسوب می‌شوند (کاشانی، ۱۹۹۰). برخی مطالعات فراوانی اختلالات اضطرابی را در کودکان و نوجوانان در مقایسه با افسردگی، اختلال بیش‌فعالی و اختلالات سلوک، بیشتر ذکر نموده اند (صادقیان و همکاران، ۲۰۱۰). با آن که میزان متناسب اضطراب بهنجار و بخشی از زندگی نوجوانان تلقی می‌شود، اما اضطراب بیمارگونه در زندگی عادی و عملکرد تحصیلی ایجاد مشکل می‌نماید و نوع مزمن و نابهنجار آن اثرات مخربی بر سلامت روانی و جسمی فرد دارد (فرگوسن، ۱۹۹۳).

ارزیابی سلامت روانی دانش-آموزان محور مهمی در بررسی وضعیت سلامت روانی جامعه است و با توجه به این که اساس برنامه‌های سلامت روان پیشگیری است (حسینی و همکاران، ۲۰۰۳). اختلال افسردگی اساسی با اختلال اشکار در خلق مشخص می‌شود، میزان شیوع این اختلال در میان کلیه بیماری‌ها و اختلال‌ها در مرتبه‌ی چهارم قرار دارد (هوری و لوپز، ۱۳۷۷ ترجمه دکتر مرتضی خواجوی) و پیش بینی می‌شود در سال ۲۰۲۰ در مرتبه‌ی دوم پس از اختلال‌های قلب و عروقی باشد. از سوی دیگر با وجود چنین اهمیتی هنوز نظریه‌ی جامعی در زمینه‌ی آسیب‌شناسی افسردگی به ویژه با توجه به نقش ویژگی‌های فرهنگی در بروز آن ارایه نشده است.

با توجه به مسائل گفته شده می‌توان گفت که نحوه و نوع نگرش افراد به قضایا و حوادث و یافتن راه‌حل مقابله با استرس ها، افسردگی ها و اضطراب یکی از ویژگی‌های بالارزش شخصیتی است که قطعاً بر سلامت روانی مؤثر است. ما در این تحقیق می‌خواهیم به بررسی مقایسه افسردگی، اضطراب و استرس در دانش‌آموزان دختر و پسر شهرستان بوکان بپردازیم.

ضرورت و اهمیت تحقیق

اهمیت چنین پژوهشی در برنامه‌ریزی ها و شناخت معضلات نوجوانان و آشنایی با مشکلات بهداشت روانی آنها از جایگاه ویژه‌ای برخوردار است. زیرا به شناخت نوجوانان سمت و سویی مشخص خواهد داد. در صورتی که جامعه ای برای حل مسایل خوداعم از بهداشت روانی، افسردگی، اضطراب و استرس و... از پژوهش و تحقیق استفاده کند در ارایه راه حل‌های می‌تواند نتیجه گیری صحیح تری داشته باشد و در نهایت کشور را در جهت پیشرفت و سلامت عمومی سوق دهد. پس بنا به اهمیتی که موضوع دارد با توجه به منابع و کتاب‌های فراوانی که نگارش شده‌اند خواستیم تا قدمی هرچند کوتاه در این آگاهی‌دادن که از واقعیات امروز جامعه خودمان خبر نداریم برداریم که امید است مفید واقع شود.

پیشینه تجربی تحقیق

قاسمی و همکاران (۱۳۷۳) پژوهشی با عنوان مقایسه میزان افسردگی دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه استان فارس انجام دادند. در پژوهش قاسمی که به منظور بررسی و مقایسه میزان افسردگی بین دانش‌آموزان دختر و پسر مقطع متوسطه در استان فارس انجام گرفت. به این صورت که تعداد ۴۰ نفر از دانش‌آموزان (۲۰ نفر دختر و ۲۰ نفر پسر) با روش نمونه‌گیری خوشه‌ای به طور تصادفی انتخاب و براساس آزمون افسردگی بک مورد آزمون واقع شدند. مطابق اغلب یافته‌های پیشین بخصوص در خارج از کشور) یافته‌های پژوهش حاضر نشان می‌دهند که در کل افسردگی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه به طور معناداری بالاتر از میزان افسردگی دانش‌آموزان پسر در این مقطع می‌باشند. همچنین برحسب نتایج تحلیل آماری t استودنت برای گروه‌های مستقل با درجه آزادی $d.f=38$ و در سطح آلفای $(\alpha=0/5)$ جهت بررسی فرضیه یک سو به که «میزان افسردگی دانش‌آموزان دختر مقطع متوسطه به طور معناداری بالاتر از میزان افسردگی دانش‌آموزان پسر مقطع متوسطه می‌باشد» نتایج بیانگر تفاوت معنی‌دار بین میزان افسردگی دو گروه می‌باشد.

سطنانی و همکاران (۱۳۸۵) پژوهشی با عنوان رابطه بین خلاقیت و شیوه‌های مقابله با استرس در دانش‌آموزان دختر و پسر دوره متوسطه شهر اصفهان انجام دادند. در این پژوهش به بررسی رابطه بین خلاقیت و شیوه‌های مقابله با فشار روانی یا استرس در دانش‌آموزان دوره متوسطه ی شهر اصفهان می‌پردازد. نمونه مورد بررسی شامل ۱۰۰ نفر دانش‌آموز (۵۴ دختر و ۴۶ پسر) است که به طور تصادفی از مدارس شهر اصفهان انتخاب گردیدند. ابزارهای مورد استفاده شامل پرسشنامه شیوه‌های مقابله با استرس پارکر و اندلر و آزمون خلاقیت تصویری تورنس است. به منظور تجزیه و تحلیل داده‌ها از آزمون همبستگی پیرسون تحلیل واریانس چند متغیری استفاده شد. نتایج ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که بین خلاقیت و شیوه مقابله ای اجتناب مدار رابطه معناداری وجود دارد ($P < 0/05$)، اما بین خلاقیت و شیوه‌های مقابله ای مسأله مدار و هیجان مدار رابطه معناداری وجود ندارد. همچنین نتایج حاصل از تحلیل واریانس چند متغیری (مانوا) نشان داد که میانگین خلاقیت نمرات دانش‌آموزان دختر به طور معناداری از میانگین نمرات دانش‌آموزان پسر بیشتر بود نتایج آزمون پیگیری نشان داد میانگین نمرات دختران در خرده مقیاس عنصر بسط از آزمون خلاقیت به طور معناداری از میانگین نمرات دانش‌آموزان پسر بیشتر بود در شیوه‌های مقابله با استرس نیز میانگین نمرات دختران در شیوه مقابله هیجان مدار به طور معناداری بیش از پسران بود نتایج این پژوهش، همگام با نتایج پژوهش‌های دیگر نشان می‌دهد که به طور کلی خلاقیت و شیوه‌های مقابله با استرس تحت تأثیر جنسیت، سن و ویژگی‌های فرهنگی-اجتماعی است.

پورقاض و رقیبی (۱۳۸۵) پژوهشی با عنوان مقاله بررسی مقایسه ای سلامت روان دانش‌آموزان مقطع متوسطه شهر زاهدان انجام دادند. وجه ویژه به جمعیت جوان به ویژه دانش‌آموزان به عنوان آینده سازان جامعه از عوامل اساسی توسعه پایدار و همه جانبه است. پرورش استعدادها و قابلیت‌های دانش‌آموزان هماهنگ با نیازها و تحولات جامعه می‌تواند زمینه تحقق اهداف تعریف شده را فراهم سازد. توجه به مسائل و مشکلات عدیده فرا روی جوانان و چاره‌اندیشی برای حل آنها از وظایف

اساسی نظام آموزش و پرورش است. آموزش و پرورش باید ضمن تربیت دانش آموزان و آماده سازی آنان برای پذیرش مسئولیت های آینده، اقدام بر پرورش سلامت عاطفی و اجتماعی هماهنگ با باورها و ارزشهای فرهنگی، اجتماعی، خانوادگی، دینی و تاریخی نماید تا از طریق تحقق مفهوم استقلال فردی، هویت او را که در این دوران در حال شکل گیری است، در جهت رسیدن به کمال رهنمون سازد. هدف پژوهش حاضر عبارت است از تعیین وضعیت سلامت روانی دانش آموزان دوره متوسطه و همچنین مقایسه سلامت روانی در بین دانش آموزان دختر و پسر، دبستانهای دولتی و غیر انتفاعی و نیز بین دانش آموزان رشته های مختلف تحصیلی می باشد. روش مورد استفاده در این پژوهش روش توصیفی - پیمایشی است. جامعه آماری تحقیق را کلیه دانش آموزان مقطع متوسطه شهر زاهدان تشکیل می دهند. نمونه مورد نیاز پژوهش شامل ۶۱۵ دانش آموز دختر و پسر می باشد که با روش طبقه ای - تصادفی از مدارس دولتی و غیر انتفاعی شهر زاهدان انتخاب شدند. ابزار جمعه آوری اطلاعات در پژوهش حاضر پرسشنامه SCL-90-R می باشد، جهت تعیین روایی پرسشنامه از روایی محتوا و پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده گردید. برای تجزیه و تحلیل اطلاعات بدست آمده در پژوهش از آزمون، و استفاده گردید. نتایج نشان داد که در فاکتورهای شکایات جسمانی ۲۳/۱ درصد، وسواس ۱۸/۲ درصد، حساسیت میان فردی ۳۵/۱ درصد، افسردگی ۴۷/۵ درصد، اضطراب ۱۷/۷ درصد، پرخاشگری ۲۷ درصد، فوبیا ۳۱/۱ درصد، پارانویا ۳۱/۲ درصد و روانپریشی ۳۴/۳ درصد دانش آموزان نمره ای بالاتر از ۱ انحراف معیار گرفتند که بیانگر وجود علائم خفیف و یا نسبتاً شدید در بین دانش آموزان در فاکتورهای فوق می باشد. در مقایسه سلامت روان بین دختران و پسران یافته های پژوهش حاضر مؤید این امر است که میانگین توزیع اختلال دختران در ۹ مقیاس آزمون بیشتر از دانش آموزان پسر است. در ارتباط با مقیاسهای سلامت روان با توجه به میانگین دانش آموزان مدارس دولتی فقط در مقیاسهای حساست میان فردی و افسردگی، تفاوتها معنی دار است. یافته های پژوهش حاضر در زمینه میزان علائم در بین دانش آموزان رشته های متفاوت تنها در میزان شکایت جسمانی بین گروه انسانی و تجربی، انسانی و ریاضی تفاوت معنادار بدست آورده اند و در فاکتورهای حساسیت میان فردی، اضطراب بین دانش آموزان انسانی و تجربی تفاوت معنی دار مشخص شده است.

روش تحقیق

پژوهش حاضر به لحاظ هدف، کاربردی و از لحاظ نحوه جمع آوری داده ها، پژوهشی توصیفی است. جامعه آماری این پژوهش، شامل کلیه دانش آموزان پسر و دختر مقطع متوسطه یک شهرستان بوکان می باشد که در سال تحصیلی ۱۴۰۰ مشغول به تحصیل بودند. تعداد کل دانش آموزان دوره متوسطه یک طی آماري که از اداره ی آموزش و پرورش شهرستان بوکان گرفته شده است ۶۲۷۷ نفر است که در ۲۵ مدرسه مشغول به تحصیل می باشند. نمونه مورد مطالعه در این پژوهش، با توجه به جامعه تحت بررسی با استفاده از فرمول کوکران حدود ۱۰۰ نفر تعیین گردید. بدین منظور به روش نمونه گیری خوشه ای تصادفی یک مرحله ای دو دبیرستان (یک دبیرستان دخترانه و یک دبیرستان پسرانه) در سطح شهر به عنوان نمونه انتخاب شدند.

در این تحقیق از مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس لویندا^۱ به عنوان ابزار پژوهش استفاده شده است. مقیاس افسردگی، اضطراب و استرس توسط لویندا (۱۹۹۵) ساخته شده است. این مقیاس ۲۱ ماده دارد. پژوهش های فراوانی به منظور به دست آوردن پایایی و اعتبار این مقیاس صورت گرفته است. ضریب آلفای کرونباخ برای این مقیاس در یک نمونه ی هنجاری ۷۱۷ نفری به شرح زیر به دست آمد: افسردگی ۰/۸۱، اضطراب ۰/۷۳، و استرس ۰/۸۱. در یک نمونه جمعیت عمومی شهر مشهد (n = ۴۰۰) ضریب آلفای کرونباخ برای افسردگی ۰/۷۰، اضطراب ۰/۶۶ و استرس ۰/۷۶ گزارش شده است. همچنین برای محاسبه اعتبار از روش ملاکی استفاده شده است ضریب همبستگی پرسشنامه افسردگی بک با افسردگی ۰/۶۶، استرس ۰/۴۹ و اضطراب ۰/۶۷ معنی دار می باشد (صاحبی و همکاران، ۱۳۸۰).

۱. Lewinda

در این تحقیق از روش‌های آمار توصیفی شامل میانگین، انحراف معیار و روش‌های آمار استنباطی آنالیز واریانس یک طرفه استفاده گردید. هرچند بیشترین مورد استفاده تجزیه و تحلیل واریانس، زمانی است که پژوهشگر قصد مقایسه بیش از دو میانگین را داشته باشد ولی چون تجزیه و تحلیل واریانس یک روش فراگیرتر از آزمون t است، برخی از آماردانان حتی وقتی مقایسه میانگین‌های دو گروه مورد نظر باشد، از این روش استفاده میکنند. به طور خلاصه تجزیه و تحلیل واریانس یکی از روش‌های مشهوری است که دارای بیشترین استفاده است (دلاور، ۱۳۸۷).

یافته‌ها

تجزیه و تحلیل فرضیه‌های پژوهش

۴-۱- اطلاعات توصیفی مربوط به متغیرهای افسردگی، اضطراب و استرس دانش آموزان دختر و پسر مقطع

متوسطه

متغیر	کمترین نمره		بیشترین نمره		نما		میان		دامنه تغییرات		میانگین		انحراف معیار		
	م	ز	م	ز	م	ز	م	ز	م	ز	م	ز	م	ز	
اضطراب	۰	۰	۲۳	۲۲	۵	۸	۶	۶	۶	۲۱	۱۹	۶/۷۸	۵/۶۵	۴/۷۸۴	۳/۴۹۶
افسردگی	۰	۰	۱۸	۱۷	۸	۶	۶	۶	۶	۱۹	۱۵	۶/۷۲	۵/۹۲	۴/۱۴۵	۳/۶۲۸
استرس	۰	۰	۲۱	۱۹	۹	۶	۷	۷	۷	۲۰	۱۷	۷/۶۱	۶/۹۸	۴/۷۴۸	۳/۷۴۲

مطابق جدول ۴-۱، میانگین اضطراب، افسردگی و استرس دانش آموزان دختر بیشتر از دانش آموزان پسر بوده است. جهت بررسی این موضوع که آیا تفاوت میانگین‌ها از نظر آماری معنا دار است یا خیر؟ از آزمون واریانس یک طرفه استفاده شد. در این راستا واریانس یک طرفه دارای مفروضه‌هایی است که باید تحقق یابد تا بتوان از روش مذکور برای مطالعه و تحلیل داده‌های مربوطه استفاده کرد.

پیش فرضهای لازم برای آنالیز واریانس یک طرفه عبارتند از:

- ۱- از هر جامعه نمونه‌های تصادفی مستقل گرفته شده باشند.
- ۲- توزیع متغیر مورد پژوهش در جامعه‌ای که نمونه از آن انتخاب می‌شود طبیعی باشد.
- ۳- واریانس‌ها در جامعه‌هایی که نمونه‌ها از آنها انتخاب می‌شود، مساوی باشند.
- ۴- مقیاس اندازه‌گیری حداقل فاصله‌ای باشد.

که در این میان به تجربه ثابت شده است که رعایت نکردن مفروضه‌های طبیعی بودن توزیع متغیر و همسانی واریانس‌ها، بر اعتبار آزمون F تأثیر زیادی ندارد. صحت مطالب در صورتی که اندازه نمونه‌ها مساوی باشد بیشتر است (دلاور، ۱۳۸۸). لذا در تحلیل فرضیه‌های آتی به دلیل مساوی بودن نمونه‌ها و فاصله‌ای بودن مقیاس اندازه‌گیری تنها مفروضه تصادفی بودن نمونه‌ها که از اهمیت بسزایی برخوردار است مورد بررسی قرار گرفته است.

فرضیه ۱: افسردگی دانش آموزان متوسطه پسر و دختر متفاوت است.

در تحلیل داده‌های بدست آمده ابتدا مفروضه تصادفی بودن نمونه‌ها بوسیله آزمون رشته‌ها بررسی شد و سپس از آنالیز واریانس یک طرفه جهت تحلیل داده‌ها استفاده گردید. که نتایج حاصله در جداول زیر قابل مشاهده است.

جدول ۴-۲: آزمون رشته‌ها برای بررسی تصادفی بودن نمونه‌های متغیر افسردگی

تعداد	نمره‌ی Z	سطح معنی داری
۱۰۰	۰/۸۳۶	۰/۴۵۲

فرضیه‌ی صفر تصادفی بودن پذیرفته می‌شود زیرا $p > ۰/۰۵$ ؛ بنابراین نمونه‌های انتخابی جهت متغیر افسردگی، بصورت تصادفی از جامعه انتخاب شده‌اند.

جدول ۴-۳: اطلاعات توصیفی مربوط به متغیر افسردگی

جنسیت	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد
دختر	۴/۱۷۵	۶/۷۲	۵۰
پسر	۳/۶۷۲	۵/۹۲	۵۰

جدول ۴-۴: خلاصه آزمون تحلیل واریانس یک طرفه برای متغیر افسردگی در دانش آموزان پسر و دختر

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروهی	۸۵/۵۶۲	۱	۸۵/۵۶۲	۵/۵۴۵	۰/۰۱۹
درون گروهی	۶۱۴۱/۷۱۵	۹۸	۱۵/۴۳۱		
جمع	۶۲۲۷/۲۷۸	۹۹			

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد که بین دو گروه پسر و دختر در متغیر افسردگی تفاوت معناداری وجود داشت. لذا می‌توان ادعا کرد که تفاوت میانگینها در دو گروه از نظر آماری معنادار است.
فرضیه ۴: استرس دانش آموزان متوسطه پسر و دختر متفاوت است.

جهت تجزیه و تحلیل داده‌ها ابتدا مفروضه تصادفی بودن نمونه‌ها بوسیله آزمون رشته‌ها بررسی و سپس از آنالیز واریانس یک طرفه جهت تحلیل داده‌ها استفاده گردید. که نتایج حاصله درجداول آتی قابل مشاهده است.

جدول ۴-۵: آزمون رشته‌ها برای بررسی تصادفی بودن نمونه‌های متغیر استرس

تعداد	نمره‌ی Z	سطح معنی داری
۱۰۰	۰/۸۷	۰/۷۳

فرضیه‌ی صفر تصادفی بودن پذیرفته می‌شود زیرا $p > ۰/۰۵$ ؛ بنابراین نمونه‌های انتخابی جهت متغیر افسردگی، بصورت تصادفی از جامعه انتخاب شده‌اند.

جدول ۴-۶: اطلاعات توصیفی مربوط به متغیر استرس

جنسیت	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد
دختر	۴/۷۵۸	۷/۶۵	۵۰
پسر	۳/۴۵۴	۶/۴۸	۵۰

جدول ۴-۷: خلاصه آزمون تحلیل واریانس یک طرفه برای متغیر استرس در دانش آموزان پسر و دختر

منابع تغییر	مجموع مجزورات	درجات آزادی	میانگین مجزورات	F	سطح معناداری
بین گروهی	۱۳۴/۵۶	۱	۱۳۴/۵۶	۷/۷۸۵	۰/۰۰۶
درون گروهی	۶۸۷۹/۱۹	۹۸	۱۷/۲۸۴		
جمع	۷۰۱۳/۷۵	۹۹			

نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد که نسبت $F(7/785)$ بدست آمده بین دو گروه پسر و دختر در متغیر استرس معنادار است. لذا می توان ادعا کرد که تفاوت میانگینها در دو گروه از نظر آماری معنادار است.

فرضیه ۳: اضطراب دانش آموزان متوسطه پسر و دختر متفاوت است.

در تحلیل داده های این فرضیه نیز ابتدا مفروضه تصادفی بودن نمونه ها بوسیله آزمون رشته ها بررسی و سپس از آنالیز واریانس یک طرفه جهت تحلیل داده ها استفاده گردید. که نتایج حاصله در جداول آتی قابل مشاهده است.

جدول ۴-۸: آزمون رشته ها برای بررسی تصادفی بودن نمونه های متغیر اضطراب

تعداد	نمره ی Z	سطح معنی داری
۱۰۰	۰/۵۸۷	۰/۶۷۵

فرضیه ی صفر تصادفی بودن پذیرفته می شود زیرا $p > 0/05$ ؛ بنابراین نمونه های انتخابی، بصورت تصادفی از جامعه انتخاب شده اند.

جدول ۴-۹: اطلاعات توصیفی مربوط به متغیر اضطراب

جنسیت	انحراف استاندارد	میانگین	تعداد
دختر	۴/۶۹۲	۶/۹۸	۵۰
پسر	۳/۵۷۲	۵/۹۱	۵۰

جدول ۴-۱۰: خلاصه آزمون تحلیل واریانس یک طرفه برای متغیر اضطراب در دانش آموزان پسر و دختر

منابع تغییر	مجموع مجذورات	درجات آزادی	میانگین مجذورات	F	سطح معناداری
بین گروهی	۱۱۴/۴۹	۱	۱۱۴/۴۹	۶/۵۸۵	۰/۰۱۱
درون گروهی	۶۹۲۰/۰۷	۹۸	۱۷/۳۸۷		
جمع	۷۰۳۴/۵۶	۹۹			

نتایج آزمون تحلیل واریانس یک طرفه نشان می دهد که F بدست آمده معنادار است. لذا می توان ادعا کرد که تفاوت میانگین ها میان دو گروه نشان از آن دارد که جنسیت در متغیر اضطراب تأثیرگذار است.

همانگونه که از نتایج جداول برمی آید، درخصوص مقایسه اضطراب، افسردگی و استرس نوجوانانی که در مقطع متوسطه اول تحصیل می کنند نتایج قابل تعمقی حاصل شد. باتوجه به نتایج تحلیلی به دست آمده هر سه فرضیه تأیید گردید. و یافته های پژوهش حاضر براساس تحلیل نمرات بدست آمده نشان داد که نوجوانان دختر در مقطع متوسطه اضطراب، افسردگی و استرس بیشتری را تجربه می کنند که این تفاوت از نظر آماری معنادار است.

جمع بندی

این پژوهش به منظور بررسی مقایسه افسردگی، اضطراب و استرس دانش آموزان دختر و پسر شهرستان بوکان در سال تحصیلی ۱۴۰۰ اجرا شد که نتایج داده های آماری آن در زیر مورد بحث قرار می گیرد. فرضیه های پژوهش بیان می دارند که افسردگی، استرس و اضطراب دانش آموزان متوسطه پسر و دختر متفاوت است. نتایج آزمون تحلیل واریانس نشان داد که بین دو گروه پسر و دختر در متغیر افسردگی، استرس و اضطراب تفاوت معناداری وجود داشت. لذا می توان ادعا کرد که تفاوت میانگین ها در دو گروه از نظر آماری معنادار است. نتایج پژوهش با پیشینه های تحقیق همخوانی و همبستگی معنی داری دارد. توجه ویژه به جمعیت جوان به ویژه دانش آموزان به عنوان آینده سازان جامعه از عوامل اساسی توسعه پایدار و همه جانبه است. پرورش استعدادها و قابلیت های دانش آموزان هماهنگ با نیازها و تحولات جامعه می تواند زمینه تحقق اهداف تعریف شده را فراهم سازد. توجه به مسائل و مشکلات عدیده فرا روی جوانان و چاره اندیشی برای حل آنها از وظایف اساسی نظام آموزش و پرورش است. آموزش و پرورش باید ضمن تربیت دانش آموزان و آماده سازی آنان برای پذیرش مسئولیت های آینده، اقدام بر پرورش سلامت عاطفی و اجتماعی هماهنگ با باورها و ارزشهای فرهنگی، اجتماعی، خانوادگی، دینی و تاریخی نماید تا از طریق

تحقق مفهوم استقلال فردی، هویت او را که در این دوران در حال شکل گیری است، در جهت رسیدن به کمال رهنمون سازد.

منابع

- احمدوند، محمد علی (۱۳۸۲). بهداشت روانی، چاپ پنجم. انتشارات پیام نور
- افروز، غلامعلی (۱۳۸۰). بررسی علل افسردگی در نوجوانان، پیوند، ارگان انجمن اولیا و مربیان، خرداد ماه، شماره ۲۶۰، ۲۱ - ۳۲
- ارجمند، فرشته (۱۳۸۳). بررسی رابطه بین اضطراب و استرس با رضایت شغلی دبیران زن شهرستان خواف، پایان نامه کارشناسی روانشناسی عمومی، دانشگاه پیام نور تربت حیدریه
- دلاور، علی (۱۳۷۶). روشهای تحقیق در روانشناسی و علوم تربیتی «، چاپ هشتم، انتشارات دانشگاه پیام نور.
- سیف، علی اکبر (۱۳۷۱). سنجش و اندازه گیری در علوم تربیتی چاپ اول، انتشارات پیام نور
- شاملو، سعید (۱۳۸۱). «بهداشت روانی»، چاپ پانزدهم، انتشارات رشد، تهران، ۱۳۸۱.
- شریفی پاشا، حسن (۱۳۷۳). اصول روانسنجی و روان آزمائی. چاپ دوم، انتشارات رشد
- Hosseini H, Moosavi E, Reza zadeh H. [Assessment of mental health in students of junior high schools in the city of Sari, Iran]. Journal of fundamentals of mental health ۲۰۰۳; ۹: ۹۲-۹. (Persian)
 - Lashkaripour K, Bakhshani NM, Solaimani MJ. [The relationship between test anxiety and academic achievement in students of guidance schools in Zahedan in ۲۰۰۶]. Zahedan journal of research in medical sciences ۲۰۰۵; ۸: ۲۵۳-۹. (Persian)
 - Nazari I, Hosseinpour M. [The effects of social skill on anxiety and self-esteem among second grade girls' high school in Baghmalek]. New findings in psychology ۲۰۰۷; ۱(۲): ۹۵-۱۱۶. (Persian)
 - Kashani JH, Orvaschel H. A community study of anxiety in children and adolescents. Am J Psychiatry ۱۹۹۰; ۱۴۷: ۳۱۳-۱۸
 - Fergusson DM, Horwood LJ, Lynskey MT. Early dentine leads levels and subsequent cognitive and behavioral development. Child Psychology Psychiatry J ۱۹۹۳; ۳۴(۲): ۲۱۵-۲۷.